

Людмила Шапенко
асистент, Національний авіаційний університет
Shapenko, Liudmyla
assistant, National Aviation University

Ірина Костяна
студентка, Національний авіаційний університет
Kostyana, Iryna
student, National Aviation University

Науковий керівник: д.ю.н., професор Калюжний Р.А.

ЮРИДИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ

LEGAL EDUCATION IN UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Abstract. The article is dedicated to the issues of higher legal education development against the backdrop of the socio-economic changes and the formation of Ukrainian statehood. As part of the study, the authors analyzed the current state of the national legal education, revealed the major disadvantages and difficulties in this area, and also identified the further tendencies in improving the process of training of qualified professionals in law.

Подальше становлення України як правової держави неодмінно потребує вдосконалення системи юридичної освіти, оскільки юриспруденція є одним із найефективніших чинників динамічного розвитку соціально-політичної та соціально-економічної сфер. Свідченням цього є положення Програми розвитку юридичної освіти на період до 2005 року, в якій було зазначено, що встановлення української державності, фундаментальне оновлення законодавства, проведення судової реформи, посилення судового захисту прав і свобод громадян, створення соціально-орієнтованої ринкової економіки та необхідність захисту українського підприємництва, боротьба із злочинністю – все це потребує кваліфікованого юридичного забезпечення [1].

Суспільно-економічні зміни на зламі століть стали причиною змін і у сфері юридичної освіти, оскільки саме її завданням була підготовка кваліфікованих кадрів для розбудови української державності. На той час встановлювався курс

на збільшення кількості вищих навчальних закладів, які могли б забезпечувати підготовку юристів. Це було зумовлено тим, що держава потребувала значної кількості висококваліфікованих фахівців у цій сфері. І, як результат, Україна за кілька років незалежності стала випереджати США за темпами збільшення обсягів підготовки юристів. Статистика стверджує, що до 1991 р. правників в Україні готували лише 6 закладів державної форми власності, 1995 р. – 96 (65 – державної і 31 – інших форм власності), 2000 р. – 163 (відповідно 116 і 47), 2002-2003 рр. – 189 (134; 55). Поява такої значної кількості вищих навчальних закладів юридичного спрямування зумовлена також і процесами гуманізації освіти, частковим проявом якої стало розширення варіативності вітчизняної освіти на прикладі функціонування недержавних (комерційних) навчальних закладів, можливості для викладачів організації навчального процесу у відповідності з власними програмами та методичними вказівками. В сучасних умовах соціальних змін реформування освітньої сфери в даному напрямку сприяє духовно-етичному вихованню майбутніх юристів [2, 201].

Проте на сьогодні досить гостро постала проблема оптимізації вищих навчальних закладів, зменшення навчальних закладів, які не відповідають власному статусу. Якщо раніше основною метою було збільшення кількості юридичних навчальних закладів, то тепер головним завданням є внесення змін в систему вищої освіти таким чином, щоб їх кількість була співвідносна з якістю навчання. В результаті реформи та ліквідації певних установ, кількість юридичних вищих навчальних закладів зменшилась і наразі налічує лише 166 одиниць.

Сучасна система вищої юридичної освіти достатньо складна і має взаємозв'язок з політичними, культурними, соціальними та економічними системами. Саме тому юридична освіта не може відходити на другий план, оскільки вона є одним із факторів впливу на розвиток суспільства та держави в цілому.

За роки незалежності система юридичної освіти хоч і зазнає постійних змін з метою вдосконалення процесу підготовки кваліфікованих фахівців, проте основними її компонентами залишаються:

1) професійний відбір, як цілеспрямована діяльність спеціалізованих навчальних закладів по відбору абітурієнтів, яка полягає у вивченні їх якостей з точки зору придатності для майбутньої професії і виявленні потенційних можливостей подальшого професійного розвитку;

2) забезпечення засвоєння здобувачами (слухачами) вищої освіти загальнонаукових, фундаментальних та спеціалізованих правових знань, формування правової та політичної культури, юридичного мислення, сучасного праворозуміння;

3) прищеплення вмінь, навиків юридичної роботи, знань про особливості діяльності юридичних установ, органів, сприяння втіленню загально-теоретичних положень у практику юридичної діяльності.

4) удосконалення юридичної кваліфікації, збагачення форм та методів роботи, узагальнення практичного досвіду для задоволення потреб розвитку суспільства [3, 153].

Необхідно зазначити, що суттєвий вплив на розвиток і становлення юридичної освіти в Україні має той факт, що відбулась зміна соціальної значимості професії правника. На сьогоднішній день багато кваліфікованих кадрів зосереджено у правоохоронних органах, обіймають посади в економічній, управлінській, політичній та інших сферах, які неодмінно потребують якісної правової підготовки. Нині юридична освіта поряд з економічною займає лідируючі позиції. В цьому Україна наближається до Європейського Союзу, де професія юриста є однією з найпрестижніших. Це зумовлено і тим, що у більшості вітчизняних вищих навчальних закладах є юридичний факультет чи інститут, змінюються підходи до викладання юридичних дисциплін, широко застосовуються інноваційні методи навчання.

Разом з тим слід відмітити і наявність недоліків у процесі підготовки правознавчих кадрів. Узагальнення матеріалів щодо системи та змісту юридичної освіти дозволяє виявити цілий ряд труднощів в даній сфері:

1) спостерігається свого роду стихійний розвиток юридичної освіти без врахування об'єктивних запитів практики;

2) нерівномірний розподіл юридичних вищих навчальних закладів, що створює певні соціальні труднощі для молоді у здобутті вищої освіти за даною спеціальністю;

3) наявність застарілої матеріально-технічної бази, яка не завжди дозволяє використовувати сучасні засоби навчання;

4) нерідко зміст навчальних програм з правових дисциплін не відповідає реальним потребам теорії та практики;

5) відсутність цілеспрямованого розвитку наукової діяльності у вищому навчальному закладі, що стає перешкодою на шляху застосування принципу науковості в процесі навчання правовим дисциплінам;

6) діяльність вищого навчального закладу не завжди орієнтовано на підвищення результативності, що, в свою чергу, призводить до неефективного використання компетентісного підходу до викладання дисциплін професійного циклу;

7) уповільнює розвиток юридичної освіти в Україні і той фактор, що досі не визначені її конкретні державні стандарти, хоча держава і взяла на себе функцію контролю за її якістю.

Отже, як висновок можна сказати, що тенденції в системі сучасної юридичної освіти в Україні пов'язані з такими основними напрямками її вдосконалення: забезпечення відповідності якості освіти вимогам державних стандартів, офіційне закріплення вимог до вищої юридичної освіти, змісту освіти, забезпечення висококваліфікованими кадрами всіх професійних сфер, посади в яких потребують досвідчених спеціалістів у сфері юриспруденції. Також варто додати, що вдосконалення потребують система фінансування юридичної освіти, управління і контролю за якістю освіти, а також співробітництво та соціальне партнерство.

Література

1. Про затвердження Програми розвитку юридичної освіти на період до 2005 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2001 № 344

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344-2001-%D0%BF>

2. Савайда О. І. Природно-правові аспекти естетичної культури юриста / О. І. Савайда, Л. М. Гринь, Р. І. Скрипець // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. – 2015. – № 827. – С. 200–2053.

3. Коваленко С. І. Характеристика вищої юридичної освіти України / С. І. Коваленко. – К., 2003. – 378 с.